‘n NUWE PRESIDENT EN DIE ONDERWYS – VERAL AFRIKAANSE ONDERWYS

Aanbieding by die SAOU se jaarlikse konferensie
11 September 2018
Nelson Mandelabaai

Theuns Eloff

FW de Klerk
STIGTING

DIE (ONLANGSE) VERLEDE

FW de Klerk
STIGTING

- Ons land se geskiedenis welbekend – veral sedert 1652..
- Die NP het apartheid nie ontwerp nie (die Britte het)
- Ons het dit sedert 1948 net vervolmaak (soos SAL)
- ANC in 1912 gestig, geweld eers in 1962 gekies
- Na 1990 is tafel gedek vir demokratiese onderhandelinge
- Tussentydse grondwet van 1993 is “historiese akkoord”
- Baie beginsels van ‘93 en ‘96 Grondwet vandag onder druk
- Die ANC se leiers sedert demokrasie verskil grootliks: Mandela, Mbeki, Motlanthe en Zuma
- Sommige probeme het al onder Mbeki begin
- Hoe het Zuma dit reggekry? (of: hoe het ons dit toegelaat?)

FW de Klerk
STIGTING

WAT HET VERKEERD GEGAAN?

- Die eise en kompleksiteit om ‘n land te regeer, onderskat
- Onvermoë om van bevrydingsorganisasie na ‘n politieke party te verander
- Swak implementering van dikwels goeie planne
- Skisofreniese ekonomiese beleid: mark en sosialisme
- Nie genoeg amptenare met kundigheid en ervaring oor nie
- Twee nasies en kolonialiste van ‘n spesiale soort”
- NDR & sy ideologiese wortels: Al die hefbome van mag
- Ideologiese regstellende aksie, billike indiensneming, BBBEE: “Transformasie” itv 80-9-9-2
- Onvermoë om die mees effektiewe bemagtiging te gebruik – onderwys (Mandela)
- Kaderontplooiing – aanvanklik goeie idee, verwoes deur Zuma
- Zuma bring kultuur van toe-eiening, korrupsie en patronaatskap
- Dus: onbevoegdheid in staatsdiens, swak dienslewering: “batho pele” word“ke pele

DIE HEDE

FW de Klerk
STIGTING

- CR se onvaste magsbasis
  - 'n Wenner met 179 stemme (uit 4500)
  - Danksy die howe en Mabuza
  - Eintlik 'n tussentydse president van die land (Motlanthe)
  - Swaard van nasionale algemene raad hang oor sy kop
  - Verdeelde ANC, sekere provinsies steeds in greep van Zuptas
- Kwessies waaraan hy moet aandag gee:
  - Staatskaping en korrupsie
  - Ekonomiese groei en werkskepping
  - Goeie regering en die kapasiteit in die staatsdiens
  - Onteiening sonder vergoeding
  - Sy verkiesingsveldtog: ANC moet goed wen as hy wil aanbly

DIE HEDE – CR SE LAATNAG-KWESSIES (1)

FW de Klerk
STIGTING

- Staatskaping en korrupsie
  - Zondo (en Nugent): “stadig maar seker”
  - Leefstyloudits: enigste werklike manier om te weet
  - Laer af is steeds baie en wydverspreide probleme
- Ekonomiese groei en werkskepping
  - Traag, anders as ander ontluikende markte
  - Diefstal
  - Beleidsonsekerheid (OSV)
  - Geen vertroue nie
- Goeie regering en kapasiteit van die staatsdiens
  - 80-9-9-2
  - Kaderontplooiing
  - Onbekwaamheid
  - Endemiese korrupsie

DIE HEDE – CR SE LAATNAG-KWESSIES (2)

FW de Klerk
STIGTING

- Onteiening sonder vergoeding (OSV)
  - Baie min die afgelope 20 jaar (Motlanthe-verslag)
  - By Nasrec op CR se tafel gegooi deur Zuptas
  - In parlement vererger deur EFF (25 verkiesingsvergaderings)
  - 4 scenario's
  - Voorspelling? Hang af v formulering, of EFF saamstem & tyd
- Verkiesingsveldtog het begin – temas?
  - OSV – kompromis?
  - Werkskepping - slegs beloftes
  - Gesondheid – NHI katastrofies
  - Dienslewering – byna onmoontlik
  - Tydsberekening – provinsiale lyste, tussen Mei en Augustus

DIE HEDE – CR EN ONDERWYS

FW de Klerk
STIGTING

- Nie hoog op prioriteitslys nie – 'n lae intensiteitskrisis
- Toegang, maar kwaliteit ontbreek
- Probleem vererger (mede-veroorsaak?) deur SADOU
- Alliansievennoot vervreem?
- Probleem ook as gevolg van 80-9-92, en kaderontplooiing, asook poste gekoop en verkoop
- Probleem ook rondom struktuur van regering – nasionaal en provinsiaal

DIE HEDE – CR EN AFRIKAANSE ONDERWYS

FW de Klerk
STIGTING

- In gesprek: "Afrikaanse onderwys was een van 4 laaste sake wat by Kemptonpark onderhandel is – dit benodig nou weer ons aandag – en ek is hier"
- Proses begin om gesprek(ke) oor Afrikaanse onderwys te laat gebeur
- Minister skynbaar onder opdrag om nie toe te laat dat Afrikaanse onderwys voor-verkiesing brandpunt word nie
- Onder watter omstandighede sal Afr onderwys 'n prioriteit wees?

DIE TOEKOMS: DIE 2019 VERKIESING

FW de Klerk
STIGTING

- Die posisie van die ANC
  - Die grondbeginsel – bly aan bewind, tsv verdeeldheid
  - Zuma se invloed?
  - Tussen 55% en 60%
- Die opposisiepartye
  - DA: nie op beste plek nie, maar beter in noorde (20%-25%)
  - EFF: charismatiese leier nie genoeg nie (8-10%)
  - IVP: OSV, Zumasimpatie mag tot herstel lei (3-5%)
  - Cope: Lekota mag Afrikaanse en wit stemme kry (2-5%)
  - VF+ stabiel, mag DA stemme kry (1-2%)
  - UDM: streeksparty (1%)
- Drie scenarios (ANC-DA-EFF-Ander)
  - ANC sterk, DA swakker, EFF bietjie beter 60:22:8:10
  - ANC medium, DA beter, EFF beter: 55:25:10:10
  - ANC swak, DA sterkste, EFF beter maar steeds teen plafon: 52:27:10:11

VOORWAARDES VIR ‘N GOEIE TOEKOMS

FW de Klerk
STIGTING

- Stop staatskaping en keer patronaatskap en korrupsie om
- Werk met Grondwet as simbool vd “nasionale akkoord”, erken oppergesag vd reg, beperk veranderings aan art 25
- Implementeer die Nasionale Ontwikkelingsplan
- Sakesektor, burgerlike samelewing, kerke: sterker rol
- ‘n Ekonomiese beleid wat sekerheid gee, werk kan skep en tot voordeel van die armes sal wees
- Onderewys, gesondheidsorg, plaaslike owerhede en misdaad
- Gesonde interpersoonlike verhoudings op voetsoolvlak
- Erken die reg van minderhede om in SA te wees en werk met hulle saam

OPSOMMING EN GEVOLGTREKKING:

FW de Klerk
STIGTING

- ‘n Stormagtige tydie tot met die verkiesing, verbetering onafwendbaar
- Ons het reeds die onderste draaipunt van U-vormige herstel bereik
- As land is ons gewoond om naby afgrond te kom– en dan weg te draai
- Hou perspektief van:
  - Balans – die “ander kant”
  - Tyd – wat is twaalf jaar in ‘n land se geskiedenis?
  - Humor – dit laat ons oorleef!
  - Realisme – sien die volle prentjie raak
  - Geloof – God bly in beheer (Kuyper)
- Hou perspektief op die werklikheid – is die vrou jonk of oud?

PERSPEKTIEF….

BAIE DANKIE – EN STERKTE MET U GROOT TAAK!

FW de Klerk

STIGTING